

Socialdemokratin och vårdnadsbidraget

Från socialdemokratiskt håll förs just nu en kampanj mot vårdnadsbidraget. Men deras argumentation är svagt underbyggd. Låt oss titta på den.

De säger att vårdnadsbidraget bara spär på hushållskassan för de rika. Det är inte sant. Det är ytterst få familjer i Sverige förunnat att bli rika på en enda inkomst. Betydligt fler familjer lever i en påtvingad fattigdom därför att föräldrarna valt att följa sin övertygelse att själva ta omsorg om sina barn. Jag känner personligen åtskilliga sådana familjer. För dem är tre tusen kronor i månaden ett mycket välkommet tillskott i hushållskassan.

De säger att förskolan är bra för barnen. En så entydig slutsats går inte att dra utifrån forskningen om förskolan. Visst, många barn mår bra i förskolan, men inte alla. Barn är olika, precis som vuxna. Dessutom visar de senaste årens studier att inte ens de bästa förskolorna kan mäta sig i kvalitet med omsorgen från en engagerad hemmaförälder. De ofta påtalade kognitiva fördelarna är enligt en stor studie borta vid 12 års ålder. De starkaste bidraget förskolan givit en del av dessa barn är ökade utåtagerande beteendeproblem. Var och en som följer debatten om skolan och om den ökade psykiska ohälsan hos unga inser att dessa forskningsresultat väl verkar överensstämma med verkligheten.

De säger att barn mår bättre i Sverige än i andra länder. Ja, fattas bara annat. Sverige har bland världens högsta och mest jämnt fördelade välfärd och lägst andel barn i fattigdom. Men i jämförelse med länder som Finland, Danmark, Norge, Ungern, Schweiz, Österrike, Belgien, Spanien, Wales och Skottland visar det sig att den psykiska ohälsan hos svenska barn och ungdomar försämras snabbare än i något av dessa länder. Svenska barn har det inte så bra som de borde i vårt materiella överflöd. Varför?

De säger att föräldrar idag vill vara självförsörjande och därmed inte ha något vårdnadsbidrag. Ja vore det så, vore det väl inget problem. Vårdnadsbidraget skulle då knappt utnyttjas av någon. Varför då bråka? Men nu är det inte så. 76% av LO-medlemmarna vill få ekonomiska möjligheter att vara hemma med sina barn till fyraårsåldern, enligt en Sifo-undersökning 2006. Även om många vill ut och jobba tidigt, så vill inte alla det. De som vill vara hemma är så många att de tvingat den borgerliga alliansen, mer eller mindre mot en del allianspartiers

vilja, att införa möjligheten till ett vårdnadsbidrag. En del kvinnors livsdröm handlar om att ta full omsorg om de egna barnen från vaggan till myndig ålder. Därefter har dessa kvinnor unika erfarenheter att bidra med i arbetslivet, erfarenheter som är vanliga i goda familjer, men som arbetslivet ofta lider brist på: empati, etik, respekt och – kärlek.

De säger att vårdnadsbidraget sänker kvaliteten i barnomsorgen. Knappast. Varje familj som tar hem sitt barn från förskolan *minskar* kommunens kostnader med ca 70 000 kr/år. Eftersom Sverige inte ens idag är överförsörjt på arbetstillfällen kommer någon annan att vikariera på hemmaföräldrarnas arbete och betala skatt. Därmed blir det pengar över som kan användas för att *öka* kvaliteten i förskolan, till gagn för både barn och personal.

När det gäller vårdnadsbidrag för barn som redan är hemma idag och får 0 kr i ersättning, så kan väl ingen socialdemokrat med hjärtat på rätta stället mena att de tänker försvara dagens brutala orättvisa, där dessa relativt fattiga hemmafamiljer i praktiken subventionerar materiellt välmående dubbelarbetande medelklassfamiljer med förskoleplacerade barn? Jag gissar att många socialdemokrater aldrig satt sig in i detta – den kanske största orättvisan i det svenska samhället idag.

Men i det osannolika fallet att varje förälder som är berättigad till vårdnadsbidrag och som idag är hemma med barnen skulle utnyttja detta, så behövs inte mer än att runt 20% av de föräldrar som idag nyttjar dagis tar hem barnen och får vårdnadsbidrag, för att helt finansiera ett vårdnadsbidrag till dagens hemmafamiljer och därmed undanröja det svenska samhällets kanske största orättvisa helt gratis.

Inte heller kan vårdnadsbidraget sägas vara ett bidrag. Det är ju snarare ett arvode för att utföra ett nödvändigt omsorgsarbete, ett arbete som någon måste utföra, ett arbete som – enligt de senaste årens forskning – utförs bäst av en engagerad hemmaförälder. Därmed bidrar vårdnadsbidraget till att mer samhällsnyttigt arbete utförs i Sverige – ja, det bidrar faktiskt till arbetslinjen.

De uteblivna pensionerna och den eventuellt uteblivna löneutvecklingen som socialdemokrater talar om, är ju inte vårdnadsbidragets fel. Dessa problem kan snabbt korrigeras av regeringen genom ett beslut om att vårdnadsbidraget ska

ge pensionspoäng och genom en bättre fungerande arbetsmarknad där dessutom omsorg av eget barn räknas som den merit det är.

Överhuvudtaget skulle socialdemokratin säkert kraftigt kunna förbättra vårdnadsbidraget genom att öka beloppet, ta bort treårsgränsen, införa det i samtliga kommuner, ge pensionspoäng och hitta en konstruktion som ger möjligheter för ensamstående föräldrar. Jag vågar påstå att ingen av alla de som arbetat för vårdnadsbidraget på gräsrotsnivå har något emot sådana förbättringar. Det enda socialdemokratin behöver göra är att ändra sin orimliga ståndpunkt. En säkrare valvinnare för 2010 års val kan knappast hittas.

Socialdemokrater påstår att integrationen skulle ta skada av vårdnadsbidraget. Detta trots att Sverige efter 30 år med förskola ännu har uppenbara integrationsproblem. Söker man i anknytningspsykologin så hittar man snabbt belegg för ett annat synsätt. Den viktigaste personliga resursen för att kunna klara integration och andra stora förändringar i livet är en s.k. trygg anknytning. I sin okunskap om detta har Sverige, i sina integrationssträvanden, försvårat för fungerande familjetraditioner från andra kulturer – precis de resurser med vilka dessa familjer skulle kunna ge sina barn en trygg anknytning och ett gott föräldrastöd under uppväxten. Anknytningspsykologin visar snarast på vikten av att bevara varje uns av varje familjs goda anknytningstraditioner, så att föräldrarnas vuxna erfarenheter av god mänsklig samvaro kommer deras barn till del. I detta avseende kan samhället aldrig ersätta hängivna föräldrar, oavsett härstamning.

Slutligen argumentet ”kvinnofällan”. Den enda ”fälla” som finns, oavsett prefix, är den som hindrar människor från att följa sin övertygelse i sina liv. Många människor i Sverige sitter fast i ”jobbfallor”. De skulle vilja vara hemma längre med sitt lilla barn, men antingen har de inte råd eller så tvivlar de på sitt föräldraskap till följd av statsmakternas bedövande förskole- och jämställdhetsretorik. Mot sin övertygelse lämnar de ettåringen på dagis och tröstar sig med materiell konsumtion genom de två lönerna. Men livssituationen stressar och det behövs kanske bara en eller två ytterligare stressfaktorer för till slut ge en stressrelaterad sjukdom – tyvärr alltför vanligt i Sverige idag.

Jonas Himmelstrand

Författare till ”Att följa sitt hjärta – i jantelagens Sverige”

Styrelsemedlem i Haro, riksorganisation för valfrihet, jämställdhet och föräldrskap